23.2.2024 Julkinen

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

Viite: E 58/2023 vp

VR-Yhtymän kommentit valtioneuvoston selvitykseen Suomen avaintavoitteista EU-vaalikaudelle 2024–2029

VR-Yhtymä Oyj (jäljempänä VR) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkokentässä mainitussa asiassa ja lausuu siitä seuraavaa:

Valtioneuvosto on määritellyt vaikuttamisen avaintavoitteet EU-vaalikaudelle 2024–2029. VR esittää näkemyksinään Suomen vaikuttamisesta tulevan komission strategiseen ohjelmaan ja prioriteetteihin tulevalle uudelle viisivuotiskaudelle raideliikennejärjestelmän ja kestävän liikkumisen osalta seuraavaa:

Strategista kilpailukykyä tukee teknologianeutraalius, vaikutustenarvioinnit, hallinnollista kuormaa aiheuttavan sääntelyn välttäminen sekä Suomen erityispirteiden huomiointi

Suomi kannattaa selvityksessä teknologianeutraalia lähestymistapaa. Raideliikenteessä on runsaasti EU-tasolla annettua teknistä sääntelyä, jonka osalta VR katsoo teknologianeutraaliuden olevan tärkeä periaate kustannustehokkuuden varmistamiseksi.

Suomi korostaa kannassaan sääntelyn vaikutusten arviointia yritysten kilpailukykyyn kohdistuen sekä sääntelyn ennakoitavuutta. VR toteaa, että sääntelyn ennakoitavuus mahdollistaa toiminnan pitkäjänteisen suunnittelun sekä hallitun muutosten toimeenpanon. Vaikutustenarviointien tulee olla kattavasti laaditut ja huomioida vaikutukset yritysten kilpailukykyyn. Hallinnollista kuormaa aiheuttavaa sääntelyä tulee välttää.

Sääntelyn tulee selvityksen mukaan mahdollistaa riittävä joustavuus, mikä mahdollistaa reagoinnin toimintaympäristössä tapahtuviin nopeisiin muutoksiin. VR mainitsee esimerkkinä toimintaympäristön huomattavasta muutoksesta rautatielogistiikkavirtojen uudelleen suuntautumisen ja logistisen järjestelmän muutoksen Suomessa Venäjän hyökkäyssodan seurauksena.

Suomen avaintavoitteissa todetaan, että sääntelyn valmistelussa tulee riittävällä tavalla huomioida jäsenvaltioiden erityispiirteet. Raideliikenteen osalta Suomen erityispiirteitä ovat talviolosuhteet, mikä vaikuttaa erityisesti kalustoa koskeviin vaatimuksiin, yleiseurooppalaisesta eroava raideleveys sekä rajallinen yhteys muun EU:n rautatieverkostoon.

Talous ja rahoitus – EU-sääntelyn velvoittamille Digiradan kalustoratkaisuille CEF-rahoitusta

Seuraavalla rahoituskehyskaudella Suomi toivoo rahoitusta suunnattavan enemmän mm. puhdasta siirtymää edistäviin toimiin. Kestävän raideliikenteen kehittäminen

VR-Yhtymä Oyj
Postiosoite
PL 488, 00096 VR
Käyntiosoite
Radiokatu 3, 00240 Helsinki
P. 029 4343
etunimi.sukunimi@vr.fi
www.vrgroup.fi
Y-tunnus 1003521-5

edellyttää riittävää rahoitusta CEF-rahoitusinstrumentille sekä sotilaallisen liikkuvuuden hankkeille, joilla puolestaan voidaan tukea Nato-jäsenyyden edellyttämien logististen valmiuksien kehittämistä.

Tulevalla rahoituskaudella tulee jatkumaan eurooppalaisen raideliikenteen kulunvalvontajärjestelmän (ERTMS) käyttöönotto kaikkialla EU:ssa, mukaan lukien Suomessa. Digiradan eli ERTMS:n käyttöönotto Suomessa vuosina 2026–2040 edellyttää paitsi arviolta 1,37 miljardin euron investointeja ratainfraan myös huomattavia investointeja kalustoon, koska ERTMS-varustellulla radalla liikennöinti edellyttää kaluston varustelua vastaavalla kalustojärjestelmällä. Kalustovarustelun hyöty-kustannussuhde raitatieoperaattoreille jää vähäiseksi. VR:n arvio kalustovarustelun kustannuksista kymmenen ensimmäisen vuoden osalta on noin 140 miljoonaa euroa.

CEF-rahoituksen osalta varmistua riittävästä rahoituksesta kaluston varustelua varten. Myös jatkossa tulee varmistua riittävästä rahoituksesta kalustonomistajille uusien, EU-sääntelyn velvoittamien kalustoratkaisujen käyttöönoton yhteydessä.

Puhdas ja digitaalinen siirtymä edellyttää kestävän liikenteen kulkumuototavoitteiden toteuttamista

Puhtaan siirtymän edistäminen on yksi Suomen pääprioriteeteista. VR toteaa, että EU:n 2040 ilmastotavoitteiden saavuttaminen edellyttää Kestävän ja älykkään liikkuvuuden strategiassa sekä EU:n Vihreän kehityksen ohjelmassa asetettujen kestävän liikenteen kulkumuototavoitteiden toteuttamista. Raideliikenne on seitsemän kertaa maantieliikennettä energiatehokkaampaa ja sen CO2-päästöt ovat yhdeksän kertaa autoilua pienemmät.

Suomi katsoo kannassaan, että puhtaan energian investointeja tulee edelleen edistää ja fossiilisten polttoaineiden käyttöä vähentää. Raideliikenteen osalta tämä edellyttää rataverkon sähköistyksen jatkamista sekä vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin kehittämistä. Suomen rataverkosta on sähköistetty reilu puolet. Fossiilittoman sähkövedon osuus VR:n rautatieliikenteestä on huomattavasti suurempi, ollen 95 % matkustajaliikenteestä ja 80 % tavaraliikenteestä.

Kokonaisturvallisuus ja vahvempi Eurooppa – raideliikenne on kriittinen huoltovarmuustekijä

Raideliikenne ja toimiva rataverkko ovat henkilö- ja tavaraliikenteen kannalta kriittisiä huoltovarmuustekijöitä. Huoltovarmuutta on tarkasteltava Suomessa holistisesti koko kuljetusketju sekä satamat huomioiden. Huoltovarmuuden ja kansainvälisen saavutettavuuden näkökulmasta nykytilanteessa korostuvat yhteydet satamien ja pohjoisen kautta länteen. EU:n keskeisen liikenneverkon TEN-T:n osalta liikennekäytävien tarkastelu on tällä hetkellä kansalliseen tasoon keskittyvää. VR haluaa nostaa esiin, että Skandinavian pohjoisosan logistiikkayhteyksiä tulee parantaa tiiviissä yhteistyössä pohjoismaiden kanssa, hyödyntäen CEF-rahoitusta.

VR-Yhtymä Oyj
Jonna Juslin
johtaja, yhteiskuntasuhteet ja kansainväliset asiat

VR-Yhtymä Oyj
Postiosoite
PL 488, 00096 VR
Käyntiosoite
Radiokatu 3, 00240 Helsinki
P. 029 4343
etunimi.sukunimi@vr.fi
www.vrgroup.fi
Y-tunnus 1003521-5